אילן הם ואינם כלאים בכרם ופריך והתניא אלו הן מיני דשאים הקונדס והאטדין ומשמי תמן לברכה והכא לכלאים אלמא דלענין ברכה מיני דשאים הם אבל הר"ם אומר שנהגו העם לברך עליהם טרא פרי העץ שהרי דרך הענף להתקיים ימים רבים בשנה זו והדר אתי פרי בשנה האחרת ועלו מתקיים משנה לשנה וכן נהג ר"ת בשם אביו וכל פרי שספק לו אם פרי העץ אם פרי האדמה יברך בפה"א דתנן מברך על פירות האילן כו':

[דף מא ע"א] **אבל בשאין ברכותיהן שוות** כגון לגון וזית **דברי הכל מברך על זה וחוזר ומברך על זה.** ואף על גב דתנן (לעיל מ.) מברך על פירות האילן בפה"א ילא ה"מ בחד מינא וטעה ומברך עליהם בפה"א אבל מברך על הלגון לא נפטר זית [ו] ואיזה °שילה יקדים וכן פירשו רב האי ורש"י ז"ל והיינו כרבנן אבל בהלכות גדולות [ח] פסק דבכל פעם טרא פרי העץ קודם לברכת ב"פ האדמה א) וכן פי' הר"מ משום דאמורא לקמן ב) סבירא להו כר' יהודה והלכך המיא לפניו שני מינים [שברכותיהם שוות] ויש בהם ז' המינין מין שבעה עדיף כר' יהודה ומברך עליו אע"פ שהאחר מביא עליו טפי וכשאין ברכותיהן שוות מקדים ברכה ממין ז' ואם כולם ממין ז' מקדים המוקדם בפסוק ואם אין בהם ממין ז' וברכותיהן שוות ג) כמו אתרוג ותפוח מביא עדיף אליבא דר"ע:

קלג [דף מ ע"ב] **ורבי יוחנן אמר אף °פת** ויין. וכן הלכה דרב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן וכ"ש לגבי רב הוא שהיה תלמיד של רב וקי"ל כר"מ דאם מברך על הפת כדרך המקום שברכה יצא ואע"ג דר"מ ור' יוסי הלכה כר"י (עירובין מו:) מ"מ הכא הלכה כר"מ דאמרי' בירושלמי רב יעקב בר אחא בשם שמואל אמר הלכה כר"מ ולדרך עיון אם יאמר ר"מ אפילו לא הזכיר פת:

קלד [דף מא ע"ב] **זה °שני לארץ.** אדרבה זה שמן ודבש ארץ דכתיב בסיפיה דקרא הפסיק את הסדר וחזר לעשות את זיתים ותמרים תשומים מתאנים ורמונים שהרמונים ממשי לארץ שכתוב בראש המקרא ודבש שני לארץ דכתיב בסופו ומ"מ היכא דאיכא תנא וזית או שעורה ותמרים אע"ג דשוין לארץ מ"מ מוקדמים בפסוק דהיינו לארץ ראשון וקודם לברכה פסקו הלכות גדולות דלא קי"ל כרב ששת [°דאמר דברים הבאים בתוך הסעודה טעונים ברכה לפניהם ולאחריהם. מ"י] אלא כרב הונא ורב נחמן [°דאמרי טעונים ברכה לפניהם ולא לאחריהם] דהלכה כרבים לגבי יחיד [ב]:

קלה [שם] **אמר רב פפא הלכתא °דברים הבאים בתוך הסעודה מחמת הסעודה אין טעונין ברכה לא לפניהם ולא לאחריהם.** ופי' ר"י כגון בשר ודגים וירק וכל דבר מלוח שרגילים לאכול עם הפת וכל מיני קדרה אע"פ שהוא אוכלו בלא פת וכן דייסא ורמשי"ם וכיוצא בהן שהן עיקר סעודה ומשום פת הם באים הפת פוטרתן וכן כל המשקין שבאים בתוך הסעודה מחמת הסעודה תשיבי ואין טעונין ברכה לא לפניהם ולא לאחריהם חוץ מן היין מפני שהוא גורם ברכה לעצמו טעון ברכה לפניו ולא לאחריו. ודברים הבאים שלא מחמת הסעודה בתוך הסעודה כגון תמרי ורמוני ושאר פירות שאין רגילין ללפת בהן את הפת ואינם באים להשביע רק לעכל המאכל טעונים ברכה לפניהם דכיון דלאו משום לפתן הם באים אין הפת פוטרתן והיינו כרב נחמן ורב הונא דלעיל דאמרי טעונין ברכה לפניהם ולא לאחריהם:

[שם] **לאחר הסעודה.** פי' לאחר שמשכו ידיהם מן הפת קודם ברכת המזון אז כל מה שהביאו לפניהם בין מיני מלית בשר ודגים בין מיני פירות טעונין ברכה לפניהם ולאחריהם ודין זה שלשי אין נוהג בימינו במן הזה שאין אנו מושכים ידינו מן הפת עד ברכת המזון ג"כ אפי' מה שאוכל לבסוף כגון פירות או שום דבר טעונה ברכה לפניהם ולא לאחריהם וקי"ל כדפסק רב פפא ודייסא בתוך הסעודה הוי דברים הבאים בתוך הסעודה מחמת הסעודה ב) ולא כפירוש רש"י ז"ל שפירש טעונין ברכה לפניהם ולא לאחריהם ויש להתפלא אם אדם אוכל בתחלת סעודה פת ופירות ד) ד) והם עיקר סעודתו אם יש לברך עליהם אם לאו כי סברא הוא שלא יברך עליהם כדאמרינן בירושלמי רב הונא אכל תמרי—עם פיתא אמר ליה ר' חייא בר יוסף פליג את על רבך שבקינהו בתר מזונך ואת מברך עליהם תחלה וסוף אמר ליה אינון עיקר מגיסתי פירוש עיקר אכילתי והיכא דבאמצע סעודה אוכל פירות איכא למימר כיון דאין דרך ללפת בהם הפת טעונין ברכה לפניהם והא דאמר ליה שבקינהו בתר מזונך ולא לאמצע המזון משום ברכה לבסוף קאמר ליה וירא שמים האוכל פירות בסעודה יאכל קצת מהן תחלה בלא פת ויברך עליהן ואח"כ יאכלם בין בפת בין בלא פת:

קלו [שם] **אי °הכי יין נמי נפטריה פת דודאי מחמת הסעודה אתי וליפטריה פת.** משמע דפשיטא ליה דשאר משקין דפת פוטרתן וכן היו נוהגין ר"ת ור"י שלא לברך על שום משקה בתוך הסעודה חוץ מיין וכן היו נוהגין בגרפת: ("תוס' (ו) כשאדם קובע עצמו על היין כגון פורים או בברית מילה אז היין פוטר ע"כ לשון תוס' פ' כל הבשר (קיא.)) וה"ר יוסף פי' דשאר משקין פשיטא ליה דאין פת פוטרתן ולא פריך רק מיין דמשיב ליה הכא מחמת הסעודה משום דמיגרר גריר ומתאוה לאכול על ידו ומי שמברך על המים יברך על כל פעם ופעם דמשיב נמלך וכה"ג פוסק דמאן דשתי מיא בגו סעודתא מברך זמנא קמייתא ותו לא: **ושאלתם** אם אני רגיל לברך (ז) על המים באמצע הסעודה וכתבתם שמעתם בשם דודי ה"ר יו"ט כי הא דפריך הכא יין נמי נפטריה פת דווקא ביין שייך לאקשויי הכי משום דיין אבל מים דאין פת פוטרתן לא קשיא (ליה) מידי משום דלא זייני כדמוכח במתני' (עירובין מו:) דהאומר קונם כל הזן עלי מותר במים ומלח ומשמע דסובר דשאר משקין דזייני יותר ממים פת פוטרתן ועל דבריו אלה קשה לי הלא יין פוטר כל מיני משקה אע"פ שעיקר ברכתו טורא פרי הגפן ולא שייכא מידי לשאר משקין וא"כ אין הטעם תלוי בכך אלא כמו שיין פוטר כל שאר מיני משקה לפי שבעיקר המשקה יפתה יין והוא רצם לכל שאר משקין לכך הוא עיקר לענין ברכה והם טפלים לו כמו כן פת לפי שעיקר סעודתו מפת חשובה עיקר לענין ברכה וראיתי כתוב דלהכי מקשה תלמודא גבי יין טפי מגבי שאר משקין דשאר משקין לא חשיבי באים מחמת סעודה כמו יין שמחמת כח יין אדם מתאוה לאכול וכבר הייתי סבור שמטעם זה ["דאמרינן לעיל מיס אין מיחן זיין] היה אומר ה"ר יוסף שעל המים צריך לברך בתוך הסעודה *אבל שאר משקין לא לפי שחשובים באים מחמת הסעודה כמו יין אבל עתה ראיתי שמשיב שאר משקים למים לברך באמצע הסעודה וכתב ה"ר יוסף שכך המנהג והביא ראיה שכן נמצא בה"ג דמאן דשתי מיא ומברא ושיכרא מברך זימנא קמייתא ותו לא ["קאי אלעיל לפי סברת הר"ר יוסף] ולדידיה כל משקין הם כדברים הבאים בתוך הסעודה ופת פוטרתן:

[דף מב ע"א] °**לחמניות.** פי' הקונטרס אובליא"ש ור"י פי' דהיינו מיל"ש [ג] וכתב רבינו מאיר דאותם לחמניות דקות שקורין מיל"ש נראה דלא פטר להו פת מברכה שלפניהם דלא חשיבי מחמת הסעודה טפי מפת הבאה בכסנין בתוך הסעודה שטעונין ברכה לפניהם ולא לאחריהם [מה"ר איטו] ("מק"ו ומה פת הבאה בכסנין דאי קבע עליה סעודתא צריך לברך עליו המוציא וג' ברכות אפ"ה לא חשיב מחמת הסעודה כ"ש מיל"ש שהם לחמניות [דקות] דלא חשיבי מחמת הסעודה):

קלח [שם] **תיכף לנטילת ידים.** דמיס אחרונים ברכת המזון והלכך °כיון שנטל ידיו

["(מסבר ההתחלה) אבל אם שתה אפי' מיא עשינן ברכה לפניהם דאין פת המוציא פוטר שתיתה וכן משמע בסוף פרקין דתנן הסוחה מים לתמאי מברכין שנ"ב ואמרינן לאמוקי מאי לאמוקי היכא דמנקתיה אומצא ולא אמר לאמוקי מאן דשתי מיא בתוך הסעודה וכן פסק דמאן דשתי מיא בתוך הסעודה מברך זימנא קמייתא ותו לא. ור"ת מתנגלא פי' בפיטא כרבי יאשיה אלי וכפיא רשיה מע"פ אין מברכין אלא על היין ופריך אמר אביי ה"ק. ואמאי לא מאני דה"ק אין מברכין כשאוכלין פת אלא על היין לאו מברכין. מ"י]:

קלט

הגהות מהא"ר א] נ"ב וכן פסקו כר"י דמין שבעה עדיף: **ב]** ואין טעונין ברכה:

שלטי הגבורים

(ו) כתב בה"ג שאין מברכין על הגפן בבהמ"ז כתב רבינו יהודה הטעם דבעינן רביעית ואין רגילים שישתה רביעית בכוס של בהמ"ז אמנם אומר רבינו שיש להחמיר ולברך על הגפן אפי' ממלא לוגמיו כי כן קבלה בידינו: שאלה. ברכת על הגפן וברכת הפירות שקבעו עליהם סעודתם אם היחיד מוציא הרבים י"ח: תשובה. בדיעבד כל שבירך האחד ושמעו חבריו יצאו דשומע כעונה ואפי' בבהמ"ז אמרי' סופר מברך ובור יוצא ומ"מ לכתחלה אין עושין כך לפי שאין דימון לפירות כדאיתא פרק כל הבשר. עכ"ל: (ז) עוד כתב הרשב"א במה שקראו בורא נפשות רבות ולא כלום אומר אני מפני שאין מברך על הדבר כגון לשמור חקיו וכן על כיסוי וכן על

חדושי אנשי שם

[ח] אין להקשות היאך פליג בה"ג. כי זה שכתב דאיזה שילה יקדים אינו גמ' אלא הוא ספק האלפסי (ש"י): לשון רב אלפס הוא ומה שכתב והיינו כרבנן ל"ל כרב אלפס ואיזה שילה יקדים מרישא קאי ולא משמע כן גם ר"י והאשר"י לא פירשו כן אלא הלכה כר' יהודה ונהא אפי' ר' יהודה מודה (מהר"ם): [ב] דאמר תתיס ועגיס שבתוך הסעודה מברך לפניהם ולא לאחריהם וכן כתוב בתוס' בשם ה"ג ובאשר"י דייק מדבריהם בפסקא דרב פפא איפכא שדעתם לפסוק כרב ששת (מהר"ם): [ג] אין להקשות הרי כתב לעיל אי' ק"כ דבדיעבד כל שבירך האחד ושמעו חבריו יצאו דשומע כעונה ואפי' בבהמ"ז אמרי' סופר מברך ובור יוצא ומ"מ לכתחלה אין עושין כך לפי שאין דימון לפירות כדאיתא פרק כל הבשר. עכ"ל: (ב) עוד כתב הרשב"א במה שקראו בורא נפשות רבות ולא כלום אומר אני מפני שאין מברך על הדבר כגון לשמור חקיו וכן על כיסוי וכן על

קובץ מפרשים

ו) **ואיזה שירצה יקדים.** זהו לשון הרי"ף ז"ל וע"ז סיים הספר וכן פירשו כו' [באורי הרמ"ב]: ג) **ס"ל כר"י כו'.** עי' בתוס' שכ"כ בד"ה אב עי"ש אבל גם דבריהם תמוהין דמה ענין ר"י לכאן דאף ר"י לא קאמר כ"א במין ז' ולא מטעם פה"ע ואדרבה לר' יהודה תפוח וכוסס חטה חטה קודם אף שהיא פה"א ועי' בתרי"ז ורא"ש שכ' דהך דמוקדם בפסוק לא איירי בכוסס [מלא הרועים]: ג) כמו אתרוג ותפוח חביב עדיף אליבא דכ"ע [ועל כולן אמר שהכל יצא אמר רב הונא חוץ פת ויין] ור' יוחנן אמר כו' [מהר"ם טיקטין]: ד) **והם עיקר סעודתו אם יש לברך עליהם כו'.** עי' בראש שמסתפק אם אכל מהם מקצת בלא פת אבל מה שאוכל עם הפת פשיטא דאין לברך ועי' בתרי"ז אבל מלשון רבינו משמע דאוכל עם פת מבעי' ליה ולא ידעתי פשיטא דאין לברך [מלא הרועים]: ה) **והם עיקר סעודתו** [לשון אשר"י ועכשיו אוכל מהם בלא פת וכ"כ דין זה בנימוקי ר"י] אם יש לברך עליהם אם לאו [מהר"ם טיקטין]: